Ročník I. Ve Varšavě, dne 1. října 1928. Číslo 10

BUDITEL

ORGÁN ČECHOSLOVÁKŮ V POLSKU

VYCHÁZÍ 1. a 15. KAŽDÉHO MĚSÍCE.

Redakce a administrace pro Volyň: Łuck, Jagiellońska 16.

Administrace pro ostatní Polsko a zahraničí: Warszawa, Mazowiecka 11.

DNEŠNÍ ÚKOLY.

Školní rok 1928—29 již započal. Na některých obecných školách se poměry valně zlepšily a byli tam hned na počátku školního roku dosazeni učitelé úplně vyhovující požádavkům občanstva, na některých školách se tak stane v nejbližších měsících. Zůstává ještě mnoho škol smíšených, kde letošního roku se změny učitelského personálu pro jeho nedostatek nedá dociliti. Dá se však mnoho zlepšiti pokud se týká vyučování češtině. O tom chceme naši veřejnost informovati.

Kde ve škole smíšené jsou české děti ve většině, mají rodiče a v jejich zastoupení výbor místního Kola Matice právo žádati vyučujícího pana učitele nebo nejbližší školní úřad, aby na jejich škole bylo vyučováno češtině šest hodin týdně v každé třídě. Ve školách, kde jsou české děti v menšině, má býti dle nařízení vyučováno češtině tři hodiny v týdnu. K vyučování češtině jako předmětu náleží čtení, pravopis z mluvnice a praxe. Zjistili jsme, že v mnoha školách při vyučování češtině učilo se jen slabikování ve slabikáři nebo v čítance a dávalo se přepisovati přečtené, někdy docela za nepřítomnosti učitele nebo učitelky. To se již dovoliti nesmí. Kdyby se to opakovalo někde i letos, žádáme, aby nám o tom byla podána zpráva, abychom o takové nepřístojnosti mohli informovati příslušné úřady školní. Každý učitel, vyučující na škole v české vesnici, kde jsou české děti ve většině nebo i v menšině, musí český jazyk ovládati potud, aby dle příruček mohl děti dostetečně po česku vyučovati. K tomu účelu musí míti všechny děti v první třídě české slabikáře B a počínaje druhou třídou musí každý žák míti čítanku a cvičebnici (mluvnici) českou. Žádáme všechny rodiče, aby nelitovali peněz a objednali dětem potřebné příručky, nebo jen tak mohou míti naději, že učení bude prospěšné. Značně se tím usnadní práce učitelům i dětem.

Druhým neméně vážným úkolem je organisace výchovy mimoškolní. Nastává podzim a pak přijde zima se svými dlouhými večery. Mimoškolní vzdělání, tak zvané večerní kursy, je při řádném vedení nesmírně cenné pro dorůstající mládež, jíž dává možnost, aby se doučila tomu, k čemu nebylo možnosti ve věku školním. Stačí k tomu dvě hodiny každého večera aspoň třikrát týdně po celé čtyři zimní měsíce.

Ve večerních kursech bylo by účelno probírati zeměpis všeobecný, zeměpis Polska a Československa, stručně dějepis všeobecný, dějepis Polska a Československa. Vyučování má se díti v sekcích, při čemž posluchači dělají si poznámky pro opakování. Dále je naléhavě třeba vyučování mluvnice v obou jazycích, vyučování počtů a konečně i vyučování občanské nauce a společenskému chování. Tím vším se kulturní úroveň návštěvníků večerních kursů velmi povznese.

K organisaci takových kursů je především třeba učitelů. V mnohých místech mohou se tohoto úkolu podejmouti pp. učitelé. Samo sebou se rozumí, že si za svou práci zaslouží přiměřené odměny, tím spíše, že existenční podmínky kulturních pracovníků jsou dnes zvlášť těžké. Kde učitelů není najdou se jistě jiní způsobilí lidé, kteří budou ochotni vedení večerních kursů se ujmout.

Vedení a úspěch takového kursu nezávisí jenom na vyučujících, ale i na účastnících kursů a na všech občanech, kteří kursy podporují. Stranu formální u školních úřadů a dodání potřebných příruček obstaráme rádi my a v každém případě budeme nápomocni radou i činem, aby se takové večerní kursy uskutečnily.

Důtklivě proto žádáme celou česko[illegible] nost: Uvažte význam této akce, změřte svo[illegible] síly a zdatnost a pak s chutí do práce! Zanedbáno v tomto oboru bylo u nás na Volyni mnoho, ale při dobré vůli dá se mnoho napraviti. Kte-

ré Kolo si přeje večerní kursy uskutečniti, ať nám o tom sdělí, pomůžeme ze všech sil. Musíme se probrati z lhostejnosti a přiložiti ruce k dílu pro lepší budoucnost našeho dorostu.

Ústřední Správa Matice.

O VÝZNAMU ČESKÉ HOSPODÁŘSKÉ ŠKOLY NA VOLYNI.

Píše Ant. Flengr, Boholuby.

Žijeme ve věku vědy a osvěty. Každý obor lidské práce vyžaduje dnes předběžného vzdělání, průpravy a kvalifikace. Jelikož my Češi na Volyni, tvoříme převážně menšinu rolnickou, měli bychom co nejenergičtěji pracovati, by naši nástupci, budoucí to rolníci, byli k svému povolání náležitě vyškoleni theoreticky i prakticky a to nejlépe jistě v rodném jazyku. Zemědělství je povolání velmi krásné, ale i zodpovědné, vyžadující napětí sil tělesných i duševních. Bez odborného vzdělání nedopracuje se úspěchů dnes nikdo, ani rolník.

Snad po přečtení těchto slov nejeden náš upracovaný táta, jenž to svou prací přivedl dosti daleko, řekne: „Vždyť já toho svého hocha, který po mně bude hospodařit, naučím i bez té hospodářské školy pracovat a hospodařit na půdě — živitelce." Avšak nemylme se jako se mýlí takový otec. Každý myslící člověk ví, že s rolnictvím těsně souvisí řada výnosných odvětví jako hospodářství polní, lukařství, dobytkářství, sadařství, včelařství, chmelařství atd., z nichž každé vyžaduje pečlivých, dlouholetých studií. Kolik z nás dovede si odpověděti na otázku: Jaké chemické složení má půda, na které hospodařím, a jak máme na ní zaříditi hnojení kultur a postup osevní, abychom dosáhli nejlepšího výsledku? Aneb kdo zná opravdu sistematicky správné zařízení užívání umělých hnojiv, které se hodí pro naši půdu v té které poloze, jejich rentabilitu atd.? Na všechny takové problémy dá nám odpověď řádná hospodářská škola. Tam naši synové načerpají sdostatek vědomostí k řešení všech podobných otázek hospodaření, bez nichž se neobejdou. Porovnejme jen dobu nynější s předválečnou, jak v bilanci každého zemědělského podniku vypadají položky daní, čeládky, nádenníků atd. Pouze rolník náležitě vzdělaný a vyzbrojený vědomostmi dá si rady se všemi těmito obtížemi.

Lucký sejmík věnoval 6.000 zł. na zřízení české hospodářské školy. Nyní, kdy se u luckého nádraží u Lidavky parceluje půda, měli bychom této příležitosti využíti a pozemek pro školu potřebný zakoupiti. Neopomeňme této příležitosti! Čas letí a kdo chvíli stál, už stotí opodál. V práci a vědění buď naše snažení!

CHMELAŘSKÝ SJEZD V DUBNĚ.

Péčí zakladatele volyňského chmelařského spolku p. F. Gąsiorowského, zemědělského inspektora dubenského sejmíku, konal se v Dubně sjezd chmelařských delegátů vojvodství volyňského. Delegátů, kteří zastupovali přes 6.000 pěstitelů chmele, bylo velmi mnoho, mezi jinými p. Z. Kubiński v zastoupení dubenského starosty, p. Iwański za Svaz zemědělských organisací ve Varšavě, p. K. Jokisz za Ústřední zemědělský spolek ve Varšavě a řiditel jeho lucké pobočky, ing. Z. Dąbrowski, správce stanice pro ochranu rostlin v Lucku a jiní.

Sejzd zahájil p. W. Stobnicki, předseda volyňského spolku a Chmelařské banky v Dubně, předsedou sjezdu zvolen p. H. Gąsiorowski. Projednávány byly aktuální otázky jako: zajištění odbytu chmele, snahy o soustředění obchodu chmelem ve vlastní organisaci, aby byl učiněn konec zmatkům na volyňském trhu chmele, sklizeň a sušení chmele, zakládání zkušebních polí, pozorovacích stanic, potírání škůdců a mnoho jiných.

Po referátech p. řiditele Jokisze a p. Gąsiorowského o situaci chmelařství v Polsku i v cizině došlo k živé diskusi, načež delegáti jednomyslně se usnesli na sloučení všech pěstitelů chmele v jednu společnou chmelařskou organisaci, kterou bude existující již Volyňský chmelařský spolek v Dubně. Poté byla jednomyslně přijata následující resoluce chmelařské schůze Svazu polských organisací zemědělských, opírající se o výsledky konference v ministerstvu zemědělství:

1) Snažit se ne o rozšíření chmelnic, ale o zvýšení jakosti chmelařské produkce v Polsku.

2) Snahu o ustálení odrůd ponechati chmelařským organisacím, které musí dostati subvence na vyhubení divokého chmele, zelenáčů a pod.

3) Uznat za žádoucí organisování přednášek a přenosných kursů, zejména v obvodech drobných chmelnic.

4) Zahájit neprodleně kroky, aby prostřednictvím chmelařských organisací byly získány přiměřené podpory od vlády na propagandu informací v potírání chorob a škůdců se zvláštním zřetelem na moučňáka t. zv. chmele (pseudopere-

nospora humuli) a přiměřených úvěrů na potírání škůdců chmele.

5) Vystoupit s návrhem, aby ministerstvo zemědělství zakročilo u státního tabákového monopolu, aby dodával pěstitelům chmele ve větším množství tabákový extrakt po př. sulfanikotin a aby dle potřeby zřídil továrnu na tyto produkty.

6) Kvalifikování chmelnic chmelařskými spolky uznat za věc nadmíru žádoucí.

7) Uplatnit požadavek, aby byly obnoveny, vládou subvencované, trhy chmelařské v Dubně.

8) Zahájit kroky, aby Volyňskému chmelařskému spolku byl udělen úvěr na stavbu sušárny a sirkovny v Dubně u Chmelařské banky.

Když hosté přednesli ještě přání úspěchu Volyňskému chmelařskému spolku, vrátili se účastníci sjezdu do svých domovů plně spokojeni tím, že pěstitelé chmele sdružili se v jednu organisaci. Sjezd podstatně prospěl rozvoji Volyňského chmelařského spolku, jenž existuje již dvě léta, a měl ohlas ve všech obcích na Volyni, jak to dokazuje rostoucí počet členských přihlášek.

Xawer.

PŘIPRAVOVANÉ ZMĚNY V POLSKÉ ÚSTAVĚ.

Polský sejm, zvolený v letošních březnových volbách, má revidovati polskou ústavu. Změna ústavy. má býti provedena jenom sejmem bez účasti senátu. Vsechny strany připravují již své návrhy a osnovy, o kterých bude jednáno patrně v podzimním zasedání. Vláda vzdala se v této otázce iniciativy a ponechala ji nestrannému bloku, o který se ve sněmovně opírá. Avšak ani vládní blok není ve svých názorech jednotný. Hned v první konferenci o ústavních otázkách bylo předloženo 11 různých návrhů, o kterých bylo diskutováno a po dvouměsíčních poradách vypracováno několik textů pro novou ústavu, avšak ústavní komise dosud o nich nehlasovala. Všechny návrhy byly resumovány a poslány do Rumunska k schválení maršálku Pilsudskému. Jeho stanovisko bude stanoviskem vládního bloku.

Některé návrhy pomýšlejí na pronikavou změnu ústavy, kdežto v jiných se počítá jenom s malými změnami. V zásadě však všechny projekty snaží se posíliti moc presidentovu. Byl podán návrh, aby president se nazýval náčelníkem státu a ministerský předseda kancléřem. Náčelník státu bude míti právo suspensivního veta. Vlada má býti odpovědna náčelníku státu i parlamentu, při čemž sejm i senát má míti stejná práva. Návrh nedůvěry vládě mohl by býti předložen podle podaných projektů k hlasování teprve 30 dní po ohlášení a k jeho přijetí bylo by potřeba kvalifikované většiny. Jiný návrh jde ještě dále a žádá, aby nedůvěra vládě mohla býti vyslovena jenom při projednávání rozpočtu. Všechny návrhy shodují se v tom, aby po smrti nebo po demisi náčelníka státu zastupoval jej kancléř, nikoli jako dosud maršálek sejmu. Nejvíce se rozcházejí návrhy v otázce volby presidenta. Mnoho návrhů žádá také reformu senátu. Někteří se domáhají toho, aby senátoři byli jmenováni náčelníkem státu, v jiném návrhu se doporučuje, aby byla jmenováne pouze polovice senátorů. Jiní žádají, aby senát měl právo zákonodárné iniciativy které dosud nemá. Vládě se doporučuje též zřízení státní rady, jejíž členové by byli jmenováni. Státní rada podávala by dobrá zdání o návrzích zákonů, ať vycházejí z vládní nebo parlamentní iniciativy.

Změna ústavy má býti navržena ještě v podzimním zasedání, které bude zahájeno asi koncem října. Celé akci bude na prospěch, dohodneli se vládní blok s oposicí, nepodaří-li se tato dohoda, pak vládní blok své návrhy nemůže prosaditi. Jest otázkou, u koho vláda nalezne podporu, zda u pravice či u socialistů.

VÝCHOVA DÍVKY.

V Československu uznali pedagogové, že má-li národ býti silný duševně i tělesně, jemu zapotřebí výchovy nejen mládeže školní, ale hlavně i tehdy, když opustí prah školní světnice. Dobře je těm, kdož jdou na další studia, i těm, kdož vzdělávají se odborně aneb jdou na učení různým řemeslům. Hlavně postaráno bylo v tomto směru o hochy. Nová doba připustila i dívky ku studiu vyššímu a odbornému. Ale co s dívkou, která zůstane na dále u rodičů, nemohouc se věnovati dalšímu vzdělání, a je nucena býti podporou matky? Tuto otázku vlastně vzali na zřetel učitelé i vychovatelé a starali se zodpověděti ji tak, aby rozřešena byla ku blahu takové dívky i k blahu budoucnosti národa. V minulosti byla dívka ponechána jen matce a sama sobě, matka z ní vychovala dobrou budoucí ženu, a matku. Ale běda, kde matky nebylo, co potom z dívky se stalo, nebo jak ta, která se nevdala, zápasila se životem! Byla někdy posměchem lidí, někdy i k politování.

Nová doba zavedla nový směr dívčí výchovy. Dala jim možnost býti platnými činiteli všemi směry, ať jako síla samostatná, či po boku manželově.

Co propagovaly naše prvé české ženy v probuzenské době českého národa, Kar. Světlá, El. Krásnohorská, Renáta Tyršová a mnoho a mnoho jiných, které hlásaly rovnocennosť a vzdělání české dívky a ženy, to dnes nejen uznáno, ale vzato za povinnosť při další výchově dívky: učiniti z ní silného jedince, známého svého já, nebojící se žádného boje v dnešním životě, vždy samostatnou činitelku k uhájení své rodiny, v potřebě platnou pomocnici po boku manželově. Což teprve jestli ovdoví, tím více musí se snažiti, ne marně lkáti, ale vzchopiti se, neupadnouti v beznaděj a žíti a pracovati pro záchranu svých dětí.

Tato myšlenka se ujala a brzo všude nalezla pochopení. Proto brzo dívčí výchova posunuta v před. Zakládány nové školy pod názvem „škola rodinná“. Právem se jí dostalo tohoto krásněho názvu. V ní dívka naučí se vše, čeho pro rodinu třeba, dívka se pro rodinu vychovává.

Může býti pomocnicí po boku matčině v jejím stáří, může vésti osiřelou domácnost otcovu či bratrovu, ale také býti řádnou hospodyní vlastního krbu a po boku manželově jeho pravou rukou a pomocnicí.

Tyto školy jsou zakládány všude po městech a po vsích pořádány jsou kursy. Je v nich tolik dobra, že všude jsou oceněny a všude morálně i materielně podporovány.

Ve škole rodinné v prvé řadě je dívkám vštěpována láska k bližnímu, všude, v mnoha variacích opakuje se krásné heslo: „Miluj bližního svého“, neboť právě v útlém dívčím srdci začíná se probouzet nejsvětější cit bytosti ženské „láska“ a proto apeluje se na probouzející se city a dává se jim pravý, užitečný směr. Nemysleti pouze na sebe, na své já, nýbrž celou něhu přenésti na trpící. Ukázati, kde je pomoci potřeba, ukázati kam a kudy se bráti, aby pomoc byla platná, ať v domu ať v rodině, jak jejich prostředky dovolí platnou pomoc přinésti, někdy postačí i laskavé slovo, útrpnost a milý úsměv vzbudí u bližního více někdy než dar.

Tak prokazuje se láska k trpícím a potřebným. Z toho pak vzniká další nauka o službě samaritánské — o první pomoci raněným, a při všech katastrofách. Krásný toho příklad předveden letošního roku ženami při sjezdu hasičském v Praze.

Další naukou je příprava dívky dospělé k vlastnímu, přírodou určenému cíli: býti nejen matkou, ale i vychovatelkou svých dětí. Učí se celému osetřování dítěte ode dne zrození, jeho účelnému vyživování až do 6 roku, učí se nejen je správně vyživiti, ale i všímati si a vzbuzovati v něm dobro a náklonnosti k zlému v něm potlačovati.

Všude dávány krásné příklady žen českých mezi nimiž na vrcholu veliké lásky k bližnímu stojí dcera našeho Osvoboditele, našeho tatíčka Masaryka, ušlechtilá, dobrá Dr. Alice Masaryková, která je zakladatelkou mnoha humanitních institucí.

Tato hlavní nauka rodinné školy je vlastně základem a stěžejním sloupem celé budovy výchovy dívčí. V nauce o literatuře je probíráno vše, co souvisí s příklady krásných skutků ze života denního i ze života žen českých. Při tom velikou měrou je pamatováno i na vývin tělesný. Ušlechtilý sport, zábavy, hry, tance, koncerty žaček samých, to vše zušlechťuje nejen dívčí duši, ale i tělo sílí. Při zábavách a společenských večírkách uplatňuje se nauka o společenském chování a přijímání i obsluha hostí. Vedle těchto předmětů poznávají dívky účelnosť domácího hospodářství: vedle praktického vaření je nauka o potravinách, výživnost jednotlivých jídel pro rodinu, děti neb nemocné.
Při šití nauka o látkách, nauka o krojích, zužité národní motivy, všude pamatováno na výrobky domácího průmyslu, všude hlásáno „Svůj k svému“, když tím přináší se podpora svým lidem zaměstnaných v českých závodech. Tak stále se jde po cestičce vydlážděné heslem: láska k bližnímu.

Při domácím hospodářství je budován poměr hospodyně k služebnictvu, aby uvědomělá hospodyně uměla si vážiti dobré čeládky, dala jí dobré vyživení a řádné bydlení, neboť tam, kde takový poměr panuje, je čeládka spokojena a hospodářství zkvétá.

Někde jsou i zvláštní školy pro služky, kde dívky za chlebem jdoucí jsou připraveny na povinnosti práce k svému chlebodárci, aby byla nejen uvědomělá hosbodyně, ale i uvědomělá služka. Tam, kde obě se najdou, jistě bude mezi nimi nejkrásnější život pospolitosti a harmoni . Takový poměr hospodyně k služebné jistě má jen zdárný vliv na rozvoj hospodářství.

Mimo teoretické předměty jest prováděno prakticky i vaření, praní žehlení a vše, co v domácnosti se provádí.

V Československu chápe se učitelstvo každé příležitosti, aby tohoto ducha výchovy všude vštěpilo. V našem jubilejním roce nechť najde se porozumění i u Čechů na Volyni, že dívky, dcerky jejich půjdou směrem, o jakém snily naše Dobromila Retigová, Kar. Světlá, Eliška Krásnohorská a jak jde ušlechtilá Dr. Al. Masaryková. Bude-li národ československý, nejen doma, ale i za hranicemi míti takovéto uvědomělé dívky, pak nikdy nezhyne, nikdo ho nezdolá a žít bude na věky.

M. Kučerová.

BESEDY „BUDITELE“

VZPOMÍNKY NÁMOŘNÍKA.

Na podzim roku 1914 dostala se mi do ruky „Bohemia" s článkem „Česká hymna". V článku se praví: „Stará píseň Čechů Kde domov můj, která přes svůj nevinný obsah byla v posledních desítiletích považována za jakousi bojovnou píseň, zpívá se nyní v Praze i jinde hned po rakouské hymně oběma národními kmeny Čech, načež obyčejně následuje hymna spojené Německé říše. Přítel našeho listu zasílá nám vlastnoruční dokonalý překlad písně kde domov můj, který bude jistě zajímati:

„Wo ist mein Heim? — Wo ist mein Heim?
Bächlein murmeln am Wiesenrain,
Wälder rauschen auf Felsgestein,
Gärten prangen in Blütenpracht,
Das Paradies scheint neu erwacht,
Blick, ich auf dich, du schönes Land,
Du mejne Heimat: — Böhmerland,
Du meine Heimat: — Böhmerland."

Tehdy jsem vycítil, že to musí býti s Rakouskem opravdu špatné, když si musí takovýmto způsobem získávati domácí klid.

Potom šly již válečné události rychlým spádem. Nejprve potopen byl rakouský dopravní parník „Baron Gautsch", potom sestřelena italská válečná vzducholoď „Citta di Ferara" na to rozstřílena francouzká ponorka „Curie" a dne 11. VIII. 1916 v 8 hodin večer pověšen na nádnádvoří námořní věznice kapitán Sauro. Od 3. IX. 1917 létali skoro každou noc nad Puljí italské hydroplany a na ochranu před jejich bombami vykopala se pod Monte di Paradiso celá spleť chodeb a krytů. V noci dne 29.IX. 1917 sestřelen byl pobřežními bateriemi italský hydroplan s poručíky de Luca a Silenza, kteří ve vzduchu uhořeli. Krátce na to, již 2. X. 1917, zřítilo se rakouské létadlo do civilního přístavu v Pulji. Zajímavé je, že skoro rok před naším státním převratem byla v Pulji schůzka Karla Posledního s Vilémem. Karel přijel 27. a Vilém 29. října 1917. V noci z 9. na 10. prosinec 1917 byla na širém moři potopena rak. válečná loď „Wien". Nespokojenost mezi námořníctvem a civilním obyvatelstvem dostupovala pomalu vrcholu a 27. ledna 1918 vypukla v Pulji všeobecná stávka. Také v Dalmácii bylo vše připraveno k otevřené vzpouře, která 1. února 1918 na křižníku „Sv. Jiří" propukla. Její průběh uveřejnil Památník Odboje ve feulletoně Národní Politiky z 3. srpna 1923. Byl jsem tehdy zapisovatelem a tlumočníkem námořního soudu v Pulji a vzpomínám mnoha kamarádů, kteří byli z trestu převezeni na Brionské ostrovy a určeni k těžkým opevňovacím pracím. Úmyslem rakouských úřadů tehdy bylo, aby byli při avent. italském útoku na rakouské pobřeží od italských lodí pobiti. Dne 11. května 1918 byli v nádvoří námořní trestnice zastřeleni hrdinové Čech, František Koucký a Chorvat, Ljubomír Kraus. Jak se poprava odbyla a jak bestiálně se při tom vyjádřil tehdejší velitel námořnictva admirál Mikuláš Horthy de Nagybanya, popsal jsem již v roce 1923 ve „Večeru", a v roce 1924 v časopise "Přítomnost".

Když došla do Pulje prvá zpráva o prolomení rakouské fronty italským vojskem, proveden byl námořní převrat za vrchní režie Čecha, prostého námořníka Johánka. Jen hlavní účastí Čechů bylo tehdy zabráněno velkému krveprolití a spravedlivé pomstě. Majetek námořnictva v ceně několika miliard předválečných korun zachraňovalo české námořnictvo pro Jihoslovany, tito však s převzetím a obsazením vyčkávali a české námořnictvo volala zatím vlast na Slovensko proti jejich úhlavnímu nepříteli — Horthymu a jeho náhončím, jak komunistickým tak právě „probuzeným".

J. Schröder.

JASNOVIDEC.

Karel Čapek.

„Víte, pane státní," kázal pan Janowitz, „mne tak lehko někdo nenapálí, nejsem přece nadarmo žid, no ne? Ale co dělá ten chlap, to je prostě nad můj rozum. To není jen tak grafologie, to je já nevím co. Pak si to vemte: Dáte mu něčí rukopis v nezalepené obálce; on se na to písmo ani nepodívá, jen stríč prsty do kuvéru a šátrá jimi po tom písmu; při tom takhle křiví hubu, jako by ho něco bolelo. A za chvíli vám začne povídat povahu toho pisatele, ale tak vám — no, to byste mrkal. Navlas vám toho člověka trefí. Já mu dal do té obálky jeden dopis od starého Weinberga, všecko poznal, i to, že má cukrovku a že má udělat bankrot. Co tomu říkáte?"

„Nic," děl suše pan státní zástupce. „Možná, že starého Weinberga zná."

„Ale vždyť on to písmo ani neviděl," rozčiloval se pan Janovitz. „On říká, že každé písmo má své fluidum, a to prý se dá docela přesně namáknout. On říká, že to je čistě fysický úkaz, tak jako radio. Pane státní, to není žádý švindl; on ten princ Karadagh za to nic nebere, to prý je moc stará rodina z Baku, říkal mně jeden Rus. Ale co vám budu povídat, přijďte se na to podívat, on bude dnes večer u nás. To musíte přijít."

„Poslouchejte, pane Janowitz," řekl pan státní zástupce, "toje všecko pěkné, ale cizincům já věřím jenom na padesát procent, zvlášť když nevím, čím se živí; Rusům věřím ještě míň a těmhle fakirům nejmíň; ale když to má býti ještě k tomu princ, pak již mu nevěřím zhola nic. Kde říkáte, že se tomu naučil? Aha, v Persii. Dejte mně pokoj, pane Janowitz: celý Orient je humbug."

„Ale pane státní," bránil se pan Janowitz. „on to ten mladík vykládá docela vědecky; žádná kouzla, žádné tajemstvísíly, ale říkám vám, přesně vědecká methoda."

„To je tím větší humbug," děl pan státní káravě. „Pane Janowitz, já se vám divím; po celý život jste se obešel bez přesně vědeckých method a nyní se jimi budete ohánět. Koukněte se, kdyby na tom něco bylo, musilo by to býti dávno známo, že?"

„Inu," mínil pan Janowitz trochu zviklán, „ale když já jsem na vlastní oči viděl, jak uhodnul celého starého Weinberga! To vám bylo geniální. Víte co, pane státní přijďte se podívat; je-li to švindl, tak vy to poznáte, na to vy jste specialista, panečku; pane státní, vás přece nemůže nikdo oblafnout."

„Myslím, stěží," řekl pan státní skromně. „Tak já přijdu, pane Janowitz, ale jen abych se tomu vašemu fenoménu podíval na prsty. To e hanba, že jsou u nás lidé tak lehkověrní. Ale nesmíte mu říci, kdo jsem; počkejte, já mu dám číst jeden rukopis v obálce, to bude věc xtra! Vsaďte se, pane, že mu dokážu humbug."

* * *

Musíte vědět, že pan státní (nebo přesněji řečeno, pan první státní zástupce dr. Klapka) měl v nejbližším porotním sedění zastávati žalobu v procesu Hugo Müller, zločin úkladné vraždy. Pan Hugo Müller, takto továrník a milionář, byl žalován, že pojistil na velké peníze svého mladšího bratra Ottu a pak ho utopil v doksanském rybníku; mimo to byl v podezření, že před lety odklidil svou milenku, ale to se ovšem nedalo dokázat. Zkrátka, byl to jeden z velikých procesů, na kterém si pan státní chtěl dát záležet; i pracoval na spisech s celou tou pílí a pronikavostí která z něho učinila nejstrašlivějšího žalobce. Věc nebyla jasná; pan státní byl by dal nevím co za jediný přímý důkaz, ale jak věci stály, musil se spoléhati více na svou vyřídilku, aby dostal od poroty provaz pro pana Müllera; neboť vězte, že to je pro veřejného žalobce věc cti.

Pan Janovitz byl toho večera drobátko rozčílen. „To je princ Karadagh," představoval tlumeně, „pan doktor Klapka; tak můžeme začít, že jo."

Pan státní se podíval zkoumavě na to exotické zvíře; byl to mladý a štíhlý člověk s brejlemi, s tváří tibetského mnicha a jemnýma zlodějskýma rukama. „Hochštapler," rozhodl pan státní krátce.

„Pane Karadagh," brebentil pan Janowitz, tady u toho stolečku. Minerálka tam už je. Prosím, rozsvěťte si tu stojací lampičku, lustr zhasíme, aby vás nerušil. Tak. Prosím, pánové, aby bylo ticho. Pane tuhle pan Klapka přinesl nějaký rukopis; kdyby chtěl býti pan Karadagh tak laskav —"

Pan státní krátce odkašlal a posadil se tak, aby na jasnovidce co nejlíp vyděl. „Tady je ten rukopis," řekl a vytáhl z náprsní kapsy nezalepenou obálku. „Prosím."

„Děkuji," řekl jasnovidec mdle, chopil se obálky a se zavřenýma očima ji obracel v prstech. Náhle se zachvěl a zavrtěl hlavou. "Zvláštní," zamumlal a polkl doušek vody. Pak vsunul své

tenké prsty do obálky a uztrnul; zdálo se, že ten nažloutlý obličej ještě zbledl.

V pokoji bylo takové ticho, že bylo slyšet chrčení pana Janowitze; pan Janowitz měl totiž vole.

Tenké rty prince Karadagha se třásly a křivily, jako by tiskl v prstech rozžhavené železo; a na čele mu vyrazil pot. „Nemohu to vydržet," sykl sevřeně, vytáhl prsty z obálky, otřel si je kapesníkem a jezdil jimi chvíli po sukně stolku, jako když se brousí nůž; načež opět vzrušeně usrkl vody a vzal opatrně obálku do prstů. „Člověk, který to psal," začal hluše, „člověk, který to psal... Je tu veliká síla, ale taková — tu zřejmě hledal slovo — síla, která číhá. To číhání je strašné," vykřikl a pustil obálku na stůl. „Toho člověka bych nechtěl míti svým nepřítelem!"

„Proč?" nezdržel se pan státní. „Dopustil se něčeho?"

„Neptejte se mne," řekl jasnovidec. „Každá otázka dává pokyn. Já jenom vím, že by se mohl dopustit čehokoliv — velkých i strašných činů. Je tady úžasná vůle... po úspěchu... po penězích... Ten člověk by se nezastavil nad životem bližního. Ne, to není obyčejný zločinec; tygr také není zločinec; tygr je veliký pán. Ten člověk by nebyl schopen žádné špinavosti, ale myslí si, že vládne nad životem lidí. Když je na svém lovu, vidí v lidech jenom kořist. Pak je zabije."

„Mimo dobro a zlo," zamručel pan státní s patrným souhlasem.

„To jsou jen slova," řekl princ Karadagh. „Nikdo není mimo dobro a zlo. Ten člověk má své přesné mravní pojmy; není nikomu nic dlužen, nekrade, nelže; zabije-li, je to, jako by dal na šachovnici mat. Je to jeho hra, ale hraje ji správně." Jasnovidec svraštil úsilovně čelo. „Nevím, co to je. Vidím velký rybník a na něm motorový člun."

„A co dál?" vyhrkl státní návladní, stěží dýchaje.

"Dál nic není vidět; je to docela mlhavé. Je to tak divně mlhavé proti té ukrutné a bezohledné vůli dostati svou kořist. Ale není v tom žádná vášeň, jenom rozum, naprostá rozumová úvaha v každé podrobnosti. Jako když se řeší nějaká úloha nebo technický problem. Ne, ten člověk si nikdy nic nevyčítá. Je tak sebejistý, tak bezpečný sám před sebou, nemusí se báti svého svědomí. Mám dojem člověka, který se na všecko dívá s vrchu; je krajně nadutý a samolibý; těší ho, že se ho lidé bojí." Jasnovidec usrkl vody. „Ale i on je komediant. V jádře prospěchář, který si dává jistou pósu. Rád by ohromil svět svými činy. — Dost. Jsem unaven. Nemám ho rád."

* * *

„Poslyšte, Janowitz," vykládal pan státní vzrušeně, „to je opravdu úžasné, ten váš jasnovidec. To, co řekl, je dokonalý portrét, Silný a bezohledný člověk, který vidí v lidech jenom kořist; dokonalý hráč své hry; mozek, který čistě rozumově připraví svůj čin a nikdy si nic nevyčítá; getleman a při tom komediant.. Pane Janowitz, ten Karadagh ho vystihl na sto procent!"

„Tak vydíte," pravil pan Janowitz polichotvě. „Neříkal jsem vám to? To byl dopis od ibereckého Schliefena, že jo?"

„Ale kde," zvolal pan státní. „Pane Janowitz, to byl dopis od jednoho vraha."

„Ale ale," podivil se pan Janowitz, „a já myslil, že to je textilní Schliefen; víte, to je moc velký gauner, ten Schliefen."

„Ne. To byl dopis od Hugo Müllera, toho bratrovraha. Všiml jste si, jak ten jasnovidec mluvil o člunu a rybníku? Z toho člunu hodil Müller svého bratra do vody."

„Ale, ale," žasl pan Janowitz. „Tak vidíte. Ale to je báječný talent, pane státní!"

„Nesporně," prohlásil pan státní. „Jak jenom vystihl povahu toho Müllera i motivy jeho činu, to je prostě, pane Janowitz, to je fenomální. Ani já bych toho Müllera tak do onale netrefil. A ten jasnovidec to poznal hmatem z několika řádků Müllerova písma — pane Janowitz, něco na tom je; musí býti v lidském písmu nějaké zvláštní fluidum nebo co."

„Co jsem vám říkal?" triumfoval pan Janowitz. „Kdyby jste byl tak laskav, pane státnl, já jsem ještě neviděl písmo od žádného vraha."

„S radostí," řekl pan návladní a vytáhl z kapsy tu obálku. „Je to ostatně zajímavý dopis", dodával, vyndávaje papír z obálky, a najednou změnil v obličeji barvu. „Totiž... pane Janowitz," vypravil ze sebe jaksi nejistě, ten dopis patří k soudním spisům; to jest... já vám nesmím ukázat. Prosím za prominutí."

Za chvíli běžel pan státní domů, nevnímaje ani, že prší. Já osel, říkal si hořce já blbec, jak se mně tohle mohlo stát? Já idiot! Že já jsem v tom spěchu popadl v aktech místo Müllerova dopisu svůj vlastní rukopis, své poznámky k žalobě a strčil to do té obálky! Já pitomec! Tak

tedy to bylo mé písmo! Děkuju pěkně! Počkej ty švindléři, na tebe si počíhám!

Ale ostatně, uklidňoval se pan státní zástupce, vždyť to většinou nebylo tak zlé, co říkal. Veliká síla; úžasná vůle, prosím; nejsem schopen žádné špinavosti; mám své přesné mravní pojmy. — To je vlastně docela lichotivé. Že si nikdy nic nevyčítám? Chvála Bohu, nemám co: plním jenom svou povinnost. A s tou rozumovou úvahou, to je také pravda. Ale s tím komediantem si to spletl, je to přece jen humbug.

Najednou se zastavil. To se rozumí, řekl si, vždyť to, co ten jasnovidec říkal, se může hodit na každého druhého! To jsou jen takové obecnosti. Každý člověk je tak trochu komediant a prospěchář. To je ten celý trik: mluvit tak, že by se v tom mohl každý poznat. Tak je to, rozhodl pan státní, a rozevřev deštník, ubíral se domů svým pravidelným energickým krokem.

* * *

„Ježíši Kriste!" bědoval předseda soudu svlékaje si talár, „už je sedm hodin; to se to zase protáhlo! Když on pan státní mluvil dvě hodiny, — ale pane kolego, vyhrál to; na takové slabé indicie dostat provaz, tomu se říká úspěch. Inu, u poroty se nikdy neví. Ale šikovně mluvil," děl předseda, umývaje si ruce. „Hlavně, jak podával charakteristiku toho Müllera, to byl hotový portret; víte ten monstrosni, nelidský charakter toho vraha, — člověk se zrovna otřásal. Pamatujete se, pane kolego, jak říkal: Není to obyčejný zločinec; není schopen špinavosti, nelže, ani nekrade ale zavraždí-li člověka, udělá to tak klidně, jako by dával na šachovnici mat. Nevraždí z vášně, ale z chladné rozumové úvahy, jako by řešil úlohu nebo technický problem. Moc dobře řečeno, pane kolego. A dál: Když je na svém lovu, vídí v bližním jenom kořist. — Víte, s tím tygrem, to snad bylo trochu theátralní, ale porotcům se to líbilo."

„Nebo to," pravil pan votant, jak říkal: Tenhle vrah si jistě nic nevyčítá; je tak sebejistý, tak bezpečný sám před sebou, — nemusí se bát svého svědomí."

„Nebo zas ten psychlogický postřeh," pokračoval předseda soudu utíraje si ručníkem ruce, „že je to komediant a posér, který bv chtěl ohromit svět svými činy —."

„Copak Klapka," řekl pan votant uznale. „To je nebezpečný odpůrce."

„Hugo Müller vinen dvanácti hlasy," podivoval se předseda, „Kdo by to byl řekl! Tak ho Klapka přece jen do toho dostal. Pro něj to je jako hra v šach nebo lov. On se tak do každého procesu zažere. Pane kolego, já bych ho nechtěl mít svým nepřítelem."

„Jemu," děl pan votant, „to dělá radost, když se ho lidé bojí."

„Trochu samolibý, to on je," řekl zamyšleně ctihodný předseda, „Ale má úžasnou vůli... hlavně k úspěchu. Veliká síla pane kolego, ale —" Pana předsedu nenapadlo vhodné slovo. „Nu, pojďme se navečeřet."

KRTEK.

Robert Michel.

František Hager byl podivín, který, ačkoliv byl normálně rostlý, vzbuzoval dojem, jako by kulhal nebo jako by byl zakrslý. Vyhlížel nepěstovaně, neupravené a nosil šaty jako hlemýždí domek, do kterého by nejraději zalezl Bydlel v temném pokojíku v přízemí a říkalo se o něm, že je učenec, ale nikdo nevěděl, jaké vědě se věnuje, poněvadž to nikoho nezajímalo. Každý, kdo jej znal, říkal mu krtek; a tím bylo vše vyřízeno. Nikoho ani nenapadlo, navázati s ním styky. Jeho bytná byla jediná osoba, s kterou mluvil, ovšem jen proto, aby kdykoliv ji potkal, jí činil výčitky, krátkými a trhaně vyráženými větami; byl totiž neobyčejně citlivých nervů a proto měl denně příčinu k stížnostem. A paní bytná ho nechala být; byla to dobrosrdečná žena a dokud platil včas nájemné, bylo vše v pořádku.

Jednoho dne však pan Hager přivedl svou obtloustlou bytnou přece jenom trochu více z míry nežli obyčejně, na čež mu odpověděla velmi ostře, a když ještě nepovolil, zvolala: „Vy krtku!" Pan Hager zrudl zlostí a pohlížel na ní pronikavým zrakem, jako kdyby uvažoval, jak se jí pomstít. Tu pojednou dostala strach a jaksi se omlouvajíc, vykládala, že mu nechce ubližovati a že přece všichni lidé o něm říkají, žc je krtek. Tím ovšem přililа oleje do ohně. Supěl a syčel a vyhrožoval žalobou, dokud neřekne jména těch, kteří se odvážili nazývati ho krtkem. Počínal si ako šílenec.

Tento zdrcující dojem, který způsobyl onen výrok jeho bytné, trval u něho několik dní. Pan Hager totiž, jako každý velkoměšťák, neměl prové představy o zvířeti, s nímž ho srovnávali; to slovo vzbuzovalo v něm pouze neurčitý pojem nějakého ubohého stvoření, podobajícího se kryse, která se stále skrývá v nečisté zemi. Pak se dočtly nějakém přírodovědeckém díle, že krtek ve svém podzemním příbytku, kde by mu

nebyli nic platné ani znamenitě vyvinuté uši ani oči, ba kde by mu škodily, pociťuje, dík své jemné nervové soustavě, nejmenší pohnutí žížay nebo červa jako otřes půdy. Zděšeně zavřel knihu. On sám přece slyšel a viděl velmi špatně a jeho nervová soustava byla hotový seismograf.

Druhého dne se opět pokusil v této knize číst. I dozvěděl se, že existuje asi dvacet druhů krtků a že přesto v některých velkých zemích se vůbec nevyskytují, jako na příklad: v severní Americe, Africe, Australii, na Papuánských ostrovech, v Nové Guinei a Polinesii. Tu pociťoval pan Hager určitou úlevu: zbyla mu možnost, vystěhovali se do země: kde se krtci neobjevují. Zatím se z knihy poučoval dále s trochu větším klidem a jakýmsi vnitřním vztekem četl líčení, jak to zvíře zachází s žížalami Hluboko pod zemí buduje si krtek zásobárnu na žížaly, nepřístupnou zimnímu mrazu i horku éta. Do nt si pak ubohé červíčky nahromadí, když si je byl před tím rozkousal tak, že ani nežijí, ani nejsou mrtví, ale nemohou utéci. Nejraději by byl také nakládal tímto způsobem s lidmi, kteří byli tak zlomyslní, že mu přiřkli takovou pězdívku.

Časem popisy knih nestačily; měl touhu viděti krtka zblízka. Ptal se v několika obchodech se zvířaty, ale teprve v předměstí v malém krámku našel, co hledal. Nedal se pohnouti, aby si vzal zvíře domů, byť jen v malé krabičce. S všelijakými vytáčkami přiměl obchodníka k tomu, aby mu přinesl krtka příštího dne do bytu.

Terrarium s blýskajíicmi se skleněnými stěnami stálo již připraveno. Když zvířátko pustido klece a ono se zmítalo sem a tam a vyráželo ze sebe vřískavé zvuky, prchal pan Hager do nejvzdálenějšíha kouta svého pokoje. Teprve, když se krtek poněkud uklidnil, opatrně se přiblížil; sám byl však ještě tak rozrušen, že to malé stvoření viděl jako ve vypouklém kalném zrcadle. Tu pojednou cítil ďábelskou touhu ubohé zvířátko zabit, zničit, rozdrtit. Byl by si tím nevýslovně ulehčil, ale neměl k tomu odvahy.

Pozvolna se jeho rozčilení uklidnilo a čím více svého spolubydlitele pozoroval, tím větší byl jeho údiv: jak bylo to zvířátko vlastně krásné! Jeho srsť byla hebká, čistá a tak černé živé barvy, že by ho nikdy nebylo napadlo srovnati tuto čarovně krásnou živou srsť s neživou sametovou látkou, o níž se v jedné knize dočtli Tak malá, ba nepatrná očka a ouška, jemný, růžový rypáček a malé tlapky s jemnými ostrými drápky, to vše bylo fantastické a přece tak líbezné! Když se pak krtek zahrabával do země, nepůsobilo to nijak odpuzujícím dojmem a když opět vylezl ze svého tmavého úkrytu, nevypadal vůbec špinavě. Pan Hager se nemohl od terraria odtrhnouti. Vše, co zde viděl, působilo naň jako vysvobození. Jeho hněv proti lidem se rázem změnil v blahé sebevědomí, které čím dále tím více vzrůstalo.

Příštiho dne se pečlivě ustrojil; objednal si u dobrého krejčího nový oblek, obstaral si prádlo a kravaty a také tmavý lesklý klobouk.

Odpoledne vzal malého krtka do krabice a vyšel si za město. U jedné vinice otevřel krabici a když byl ještě jednou pohladil a polaskal malé zvířátko, pustil je na svobodu.

Od té doby byl pan Hager jako vyměněn. Byl dobře oblečen, vyhlížel ušlechtile a vesele se tvářil. A zanedlouho nikoho ani nenapadlo, říkat mu krtku, ačkoliv podle jeho mínění teprve nyní se stal opravdovým „krtkem".

JAK VYNALEZL EDISON FONOGRAF.

Znamenitý vynálezce Edison pracoval v roce 1887 s několika svými druhy na zdokonalení právě vynalezeného telefonu a žárovky. Při pokusech s telefonní membránou prohodil náhle Edison k Edvardu H. Johnsonovi tato slova: „Když tento hrot může při svých záchvěvech bodati mne do ruky, proč by nemohl zapisovasi své údery na pohybující se před ním papír nebo něco podobného? A kdyby pak po onom zápisu pohybovala se jiná hmota, proč by nevyvolávala tytéž elektrické proudy v telefonní membráně?" Johnson zmínil se o této myšlence mimochodem na večerní své přednášce, ale k svému ustrnutí četl druhého dne v místním časopise sensační zprávu o novém vynálezu Edisonově. Zpráva nesla velký titul: „Poslední div Edisonův. Stroj, který mluví. Zázrak dneška". Odebral se ihned k Edisonovi, aby mu vysvětlil, jakým způsobem se dostala zpráva do novin, ale Edison odpověděl, že bude nutno věc přezkoušeti. Pořídil si jednoduchý stroj, opatřený klikou, do něhož odzpíval jednoduchou písničku. A hle, stroj písničku opakoval. Tento prvý fonograf jest dosud uchován v londýnském museu.

Z KRAJE

ANTONÍN RAUCH

Dne 29. IX. zemřel zde dlouholetý člen a bývalý předseda Československé Besedy ve Varšavě, průmyslník, Antonín Rauch.

Pohřeb krajana, který se těšil velké oblibě, konal se dne 2. října t. r. při hojné účasti československé kolonie.

Československá Beseda věnovala zemřelému věnec se stuhami a členové výboru doprovodili svého milého krajana na jeho poslední cestě na hřbitov evangelický.

Budiž mu bratrská slovanská země lehkou.

O ČEŠÍCH NA VOLYNI

praví v listě „Za pravdou" kněz dr. A. Červín, vrátivší se odtamtud: Podivuhodné je u našich bratří na Volyni jejich silné národní uvědomění a láska k rodnému jazyku. Český jazyk na Volyni nevyhyne nikdy. To je zřejmo, vidíme-li vášnivou lásku našich lidí k mateřské řeči. Ve Sklíně bělovlasý stařec pocházející z Písku, jevil velikou radost, když jsem mu řekl, že znám Písek. Přiznal se mně, že nikdy se mu nezdá o tom, co prožívá na Volyni, ale že děj všech jeho snů odehrává se doma, v Čechách. Stesk některých lidí po staré vlasti přímo bolestně drtil svou bezútěšností a také ti, kteří jsou narození již na Volyni, touží po návštěvě vlasti svých otců. V povaze našich lidí za hranicemi tvoří velmi silnou složku touha a stesk po tiché a krásné zemi, kde „voda hučí po lučinách, bory šumí po skalinách", a vše činí dojem zemského ráje, jak to zpívá jedinečným, prostým způsobem naše národní hymna. Musíme pomáhati svým zahraničním bratřím, aby tento stesk mohli snášeti co nejlehčeji: vzájemný styk, vzájemné návštěvy nás ve staré vlasti našich zahraničních bratří jsou naprostou nutností.

Dále je třeba aby ruští a ukrajinští kněži naučili se vykládati zákon Boží také po česku a aby sloužili aspoň časem pro Čechy bohoslužbu po česku. Má-li míti ukrajinské sloužení (dle názorů Ukrajinců) i náboženský význam pro Ukrajince, má tím větší význam české sloužení pro Čechy: I Židé se zde učí česky k vůli Čechům. Sám vladyka metropolita Dionysij ve Varšavě má velký zájem o náboženské potřeby našich volyňských bratří, jak jsem se přesvědčil z dvojí rozmluvy s ním; u něho požadavky u našich bratří nenarazí jistě na odpor.

MEZINÁRODNÍ JEZDECKÉ ZÁVODY VE VARŠAVĚ.

Ačkoliv v ČSR. domácí chov dobrých jezdeckých koní naprosto nedostačuje krýti potřebu, takže jest vojsko nuceno doplňovati koňský material dovozem z Maďarska a Polska (Poznaňska) a není tam dosud ani většího zájmu o tento ušlechtilý sport, vyslala přece čs. armáda skupinu důstojníků a koní k obhájení čs. barev do Varšavy. Pod vedením majora Zapletala přijeli jezdci: kapitáni Ventura (vítěz ve skoku na letošní olimpiádě) a Seyfried, nadporučíci Býček, Rabas, Popler a Kovalevskij. Z mužstva přijel rotmistr-podkovář a 7 vojínů. Koní 12. Za účely informačními přijeli plukovník generálního štábu čs. Jaroslav Eminger, velitel jezdeckého učiliště v Pardubicích a major Jindřich Ott, ředitel ekvitačního výcviku na učilišti. Přijetí naší družiny bylo velmi srdečné a bratrské. Komitét pořádající společnosti prokazoval jí velkou pohostinnost a pozornost. Veřejnost aplaudovala k vystoupení našich jezdců velmi sympaticky a vyslovovala se o výkonu s velikým úznáním. Též konkurenti cenili výkony s respektem. Přesto, že čs. jezdci vystupují letos poprvé na závodech za hranicemi (Nizza, Vídeň, Amsterdam, Varšava) a že nemají dosud mezinárodní rutiny, která vyznačuje jezdce velikých národů súčastněných na všech mezinárodních závodech světa, uhájili naše barvy všude dobře. I ve Varšavě při prvotřídní konkurenci hlavně domácích jezdců odnáší si čs. družstvo v celku 7 cen (z nichž nejvyšší druhá) a 16 stuh, t. j. čestných a pochvalných uznání. V boji o pohár národů dobylo čs. družstvo III. místa (bronzvé medaile) za Poláky, Francouze a před Italy mezi 6 národy. Čs. družstvo přijelo do Varšavy 12. a odjelo 28. září.

Považíme-li, že Polsko písečnými plochami, rozlehlostí svých hranic a jezdeckou tradicí má všechny podmínky k výnosnému chovu a upotřebení jezdeckých koní, že naopak může ještě své přebytky odprodávati sousedům, kdežto v ČSR. vysoce vyvinutý strojní a automobilový průmysl používání koní v hornatém terenu skoro již vytlačil, musíme uznati, že čsl. vlajka byla ve Varšavě stkvěle obhájena. Našim jezdcům patří za to dík a uznání. *J. Sch.*

VZÁCNÁ NÁŠTĚVA Z ČSR. V POLSKU.

Od 25. do 29. září t. r. se konal ve Varšavě V. Mezinárodní kongres duševních pracovníků, jehož se s čs. strany súčastnili min. rada inž. Kohler,

známý pracovník na poli polsko-české spolupráce Dr. Fuhrich, předseda polsko-čs. klubu v Praze, Dr. Siblík a z ženevského Mezinárodního úřadu Dr. J. Kose s chotí. Dr. Fuhrich se súčastnil také oslav 60-ti letého jubilea volyňských Čechů, konaných dne 30. září t. r- v Hlinsku u Zdolbunova.

NĚCO O PLOCKU.

Poněvadž se toto město stalo v poslední době známé v celé Evropě procesem proti marjavickému arcibiskupovi Kowalskému, podáváme několik historických dat. O Plocku zmiňuje se historie již v počátku XI. století. Pro nás jest Plock památný tím, že v roku 1329 jej král český Jan s křižáckým mistrem Wernerem dobyli a kníže Václav byl nucen dáti jim do zástavy až do roku 1353 kraje plocký, vyšogrodský a gostyňský. Za světové války vydal dne 2. července 1914 velitel německých okupačních vojsk zákaz, podle kterého mužské obyvatelstvo Plocka nesmělo 10 dní choditi po chodníku za nezdravení německých důstojníků. Po vypuzení Němců z Plocka zpívaly polské legie dne 29. září 1914 na starém náměstí poprve „Rotu" od Konopnické. Město Plock, ač několikráte Němci, Švédy, Litviny a Rusy vyloupené a pobořené, se vždy jako centrum obchodu znovu vzkřísilo.

OCENĚNÍ ČESKÉHO OBCHODU A PRŮMYSLU V POLSKU.

Ode dne 1. do 6. září t. r. konala se v Lucku, sídle vojevodství Volyňského v Polsku výstava rolnicko průmyslová. Byla bohatě obeslána, takže skýtala věrný obraz kulturní vyspělosti kraje Počasí bylo příznivé, takže navštívilo výstavu okolo 60.000 návštěvníků, většinou rolníků, ze všech krajů Volyně. Též náš československý obchod a průmysl byl důstojně zastoupen. Dostalo se mu také příslušného uznání. Firma R. Jozef a spol., generální zástupce a sklad československých hospodářských strojů v Zdolbunově, která representuje v Polsku specielní československé továrny Knotek a spol., JG, Lorenz, Josef Schulz, Bratří Jouzové, Škodovy závody, Červinka a Čihák, Kaub-Exner, Pohořelý, Hofmann. Kaulfensch a j. obdržela, jediná ze všech firem, které vystavovaly zahraniční výrobky, vyznamenání za vystavení českých strojů prvotřídní jakosti. Náš československý obchod a průmysl, vzdor vysokým clům, získává svojí důkladností a solidností všude, i za hranicemi, zaslouženého místa.

Národní hospodářství.

BULLETIN ČÍS. 4. VOLYŇSKÉHO CHMELAŘSKÉHO SPOLKU V DUBNĚ.

V bulletinu čís. 2 poznamenali jsme, že kupci skupující chmel užívají letos stejného způsobu koupě, jako roku loňského, t. j. obmezují se v zájezdech do vesnic a vymáhají, by pěstitelé chmele dováželi do měst sami, čímž ceny uměle snižují.

S žalem musíme konstatovati, že naše výstraha zůstala marnou, neboť dovoz chmele se nezmenšil, což vyvolává stále snižování cen, jak z níže uvedené zprávy lze se přesvědčiti.

Zdůrazňujeme ještě jednou, že nějaké obavy o nevykoupení řádně tříděného chmele nejsou, neboť letošní světová sklizeň dle přesné statistiky jest o 35 až 45 $_0/^0$ nižší než v loni a spotřeba je stejná.

Německo-Norimberk.

Holedavský 175—240 Mk (372—511 zł) za 50 kg., známkovaný 190—280 Mk (404—596 zł.) za 50 kg.)

Virtember. 216—275 Mk. (460—585 zł.) za 50 kg.
Spaltský 285—305 „ (606—949 „) za 50 kg.
Cizozem. 180—195 „ (383—415 „) za 50 kg.

Při nákupu chmele na venkově přímo od pěstitelů bylo lze docíliti vyšší ceny než na trhu v Norimberku. Tendence klidná, ale pevná. Pěstitelé jsou přesvědčení, že ceny se v krátkém čase zvednou.

Belgie.

Při větších obchodech placeno: 480—510 fr (565—592 zł.) za 50 kg.

Elsasko.

Poptávka na chmel v posledních dnech je dobrá a při čilých transakcích placeno 950—1180 fr. (312—415 zł. za 50 kg.)

Jihoslavie-Nový Sad.

3400—4000 dinárů (544—640 zl.) za 100 kg.

Československo-Žatec.

Za střední chmel placeno Kč. 2250—2300 (596—609 zl.) za 50 kg.

Za dobrý střední chmel placeno Kč. 2350—2450 (622—649 zl.) za 50 kg.

Za prima chmel placeno Kč. 2500. — (662 zl.) za 50 kg.

Za prima A chmel placeno Kč. 2550. — (606 zl) za 50 kg.

Polsko.

Jak jsme zaznamenali ceny na Volyni na chmel něco klesly, a tyto dny placeno:

V pov. Luckém Rb· 45—60 za 50 kg.

V pov. Rovenském	Rb. 37 — 48	za 50 kg.
V pov. Dubenském	Rb. 35 — 40	za 50 kg.

Následující bulletin bude rozeslán přímo p. p. delegátům.

Hlavní správa spolku.

Dubno, dne 20. IX. 1928 r.

CHMEL.

Žatec, dne 21. září 1928. V uplynulém týdnu byla na venkově čilá nákupní činnost. Nákupu se zúčastnili hlavně cizozemské pivovary a zakázkový obchod, jakož i vývozní firmy. V důsledku rigorosnějšího posuzování jakosti rozšířil se cenový rámec a platí se dnes

za chmele střední Kč 2.000. — až 2.100. —
" " dobré " 2.150. — až 2.250. —
" prima a prima výběr Kč 2.300. — až 2.400.

Dnešní závěrečná smýšlení klidnější. Zdá se, že rozšířený cenový rámec způsobuje zvýšený zájem o žatecké chmele.

Dle doposud došlých hlášení dá se souditi že $^1/_3$ sklizně jest z prvé ruky vykoupena.

Veřejná známkovna chmele v Žatci ověřila do dnes 4.500 centů á 50 kg žateckého chmele sklizně 1928.

Roudnice n L. dne 21. září 1928. V obchodu chmelem jest zde tendence klidnější a docilovaly se dnes ceny Kč 1.900.—až 1975.—za 50 kg. Poptávka kupců pod tyto cenv byla odmítána.

Norimberk, dne 21. září 1928. V posledních třech dnech docílen na norimberském trhu obrat 900 balíků a za klidné tržní tendence platilo se za chmele tržní a horské 120 — 240 Mk za 50 kg, za chmele holedavské 190 — 275 Mk za 50 kg. Pokud se týče obchodů v jednotlivých výrobních oblastech, bylo ve Špaltu placeno za tamnější chmele až 300 Mk za 50 kg. Oblast špaltská jest z 90 ti % vyprodána. Rovněž v oblasti holedavské pokračuje výkup chmele poměrně velmi rychle, neboť jest tam 50 % sklizně letošní z prvé ruky vykoupeno.

Petrove S. H. S. dne 20. září 1928. Klidná tendence za chmele prima dociluje se 3.500 dinarů t j. 1.050. — Kč za 50 kg.

Český odbor Jednoty chmelařské v Žatci.

CENY OBILÍ DOMA I V CIZINĚ.

Otiskujeme průměrné týdenní ceny čtyř hlavních druhů obilí v době od 16. do 22. září na hlavních trzích v Polsku, v Československu i v cizině. Ceny jsou podány dle výpočtu varšavské plodinové bursi ve zł. za 100 kg.

	Pšenice	Žito	Ječmen	Oves
Varšava	46.12	37.87	36.75	35.50
Krakov	48.00	37.50	43.00	36.50
Lvov	44.40	34.25	36.50	30.25
Poznaň	40.75	35.12	37.00	31.75
Paříž	52.86	43.43	46.10	38.71
Praha	49.39	49.48	50.00	46.55
Brno	48.24	47.25	48.25	43.97
Hamburk	47.25	47.34	49.75	45.21
Berlín	43.96	44.68	51.26	41.56
Gdaňsko	38.44	36.22	37.55	34.54
Nový York	41.20	37.46	—	44.23
Chicago	37.06	34.00	—	39.25

PLODINOVÁ BURSA VE VARŠAVĚ 25. IX

Tržní ceny: žito 37.00 — 37.50, pšenice 45.00 — 46.00, ječmen pivovarský 36.50 — 37.00, ječmen na kaši 33.50 — 34 00, oves jednolitý 35.00 — 36.00, lněné výtlačky 50.00 — 51.00, žitné otruby 25.00 — 25.50, pšeničné otruby 25.00 — 25.50, mouka pšeničná čtyřnulka A. 86.00—87.00, mouka pšeničná čtyřnulka 78 00 — 80.00, mouka žitná 65% 56.00 — 57.00. Nálada klidná, obraty malé.

Zábavní odbor čsl. Besedy ve Varšavě pořádá v sobotu, dne 13. X. bezplatnou vycházku do Škodových Závodů na Okęciu pro členy a hosty čsl. Besedy, spojenou s prohlídkou továrny. O odborné vysvětlení jest postaráno.

Sraz účastníků přesně v 16. hod. 45. min. odpoledne před továrnou. Protože vstup jednotlivým osobám jest přísně zakázán, žádá se o přesné dostavení neboť opozděným vstup bude bez viny pořadatelů zabráněn.

Dojezd elektrikou č. 7. na Ochotu, kde se přesedá na linií „A".

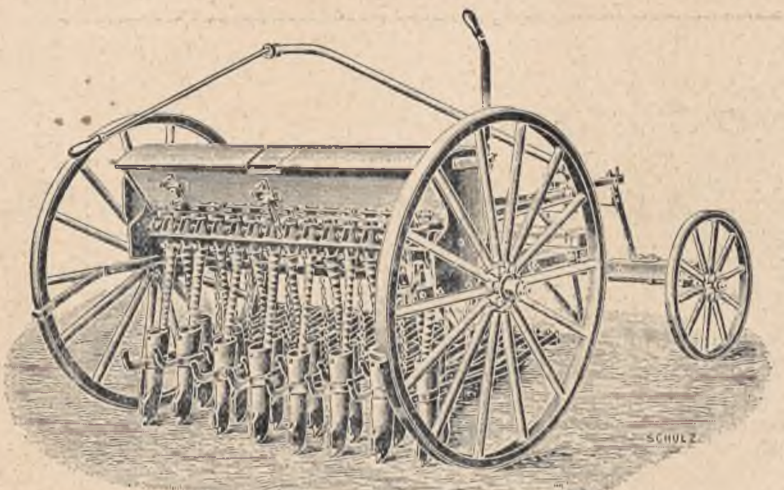
(Přestupný lístek za 30 gr.)

Zpět zaveze účastníky tovární autobus Škodovky.

Předplatné v Lucku
přijímá: Česká Matice Školská, Jagiellońska 16, šekový účet P. K. O. 80890.
Ve Varšavě:
Drukarnia „Rola" Jana Buriana, Mazowiecka 11, šekový účet P. K. O. 1704,
Ceny předplatného:
na půl roku zl. 5.20, na čtvrt roku zl. 2.80. Do ciziny: na půl roku zl. 7.—, na čtvrt roku zl. 3.75. Cena jednotlivého čísla je 50 gr.
Ceny oznámení:
Celá strana zl. 120.—, půl strany zl. 70.—, čtvrt strany zl. 40.—, osmina strany zl. 25.— dvanáctina strany zl. 20.—, šestnáctina strany zl. 15.—. Při častějším inserování slevy.

Zodpovědný redaktor: **Josef Welk**, Łuck, Jagiellońska 16.
Vydavatel: Drukarnia „Rola", Jana Buriana, Warszawa, Mazowiecka 11.

ZVEME K PROHLIDCE NAŠICH BOHATĚ ZÁSOBENÝCH VELIKÝCH TOVÁRNÍCH SKLADŮ.

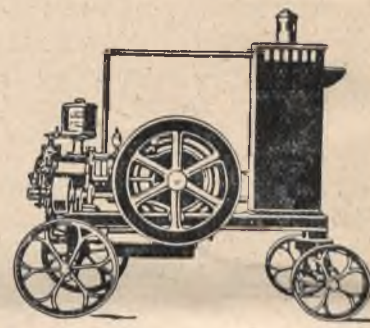

Secí stroje válečkové neb lžičkové „Schulz"

Žací stroje „Knotek a spol"

Hledáte nejlepší a spolehlivý volnoběžný motor?
Potřebujete dokonalou motorovou čisticí mlátičku?
Budete potřebovati žentour, mlátičku, pastorek neb mlýnek?
Chcete Svoje jetelové semínko dobře vyluštiti bukovníkem?
Použil jste již vyorávače bramborů „Nový Ideál"?
Máte již český dvojradlicový obracovací pluh?
Toužíte po lehkém, dobrém a úsporném secím stroji?
Chcete získati z mléka více smetany výbornou odstředívkou „Libella"?
Nepotřebujete k záchraně Svého chmele ochranné stříkačky?
Okopáváte chmel českými ocelovými speciálními motykami?
Žnete obilí a kosíte trávu moderními Knotkovými stroji?
Scházejí k Vašim starým strojům součásti?
Zamýšlíte budovati továrnu neb zařizovati mlýn?
Žádáte záruku za dobrý vykon a trvanlivost koupeneho stroje?

Motory „Lorenz"

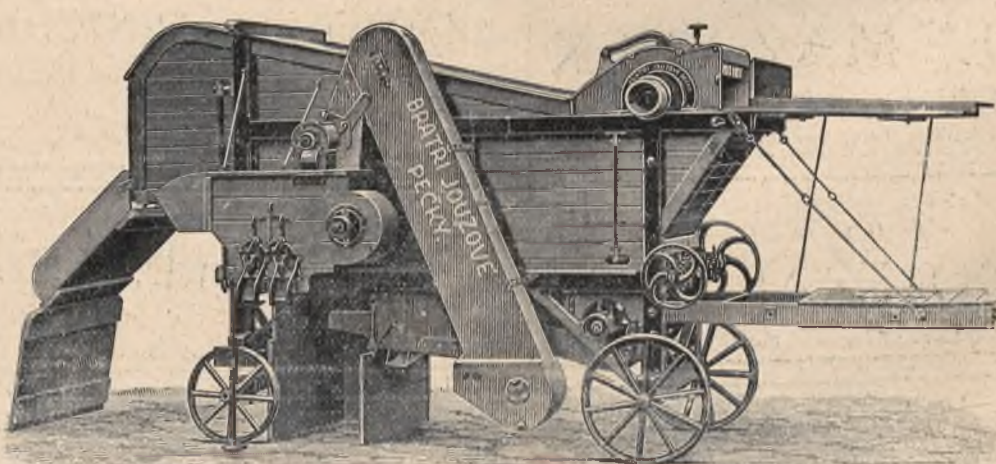
Pak obrat'te se s důvěrou na generálního představitele speciálních českých továren a budete nejlépe obslouženi u chvalně známé odborné firmy:

TOVÁRNÍ SKLADY HOSPODÁŘSKÝCH A MLÝNSKÝCH STROJŮ

R. JOZEF a SPOL.,

Telefon Nr. 17. **ZDOŁBUNÓW,** **Telegramy: JOZEFSPOL. ZDOŁBUNÓW**

VELIKÝ VÝKON.

VÝHODNÉ SPLÁTKY.

Drukarnia „Rola", J. Buriana, Warszawa, Mazowiecka 11 Opłata pocztowa opłacona ryczałtem